

YSEGA JE DOSTI, SKLA- DISČA SO ZVRHANA.

LJUDJE PA UMIRAJO LAKO- TE POD MILIM NEBOM.

Netjak višjega sodnika je umrl
gladu, ker je bil brez sredstev.

New York, N. Y. — V tukaj-
šnjem mestu se je odigral tragi-
čen dogodek, ki govori o plahte-
čini besedami, da smo še daleč
od tega, kar se razume pod bese-
do civilizacija.

Neki človek, o katerem pravi-
jo, da je njegovo ime George
Truax, je umrl lakote. Našli so
ga napol omedlelega ponoči na
praznem stavbišču. Prepeljali so
ga v bolnišnico v Brooklyn. Za-
radi neizdržanja hrane je njegov
želodec tako oslabil, da ni pre-
nesel več jedi. Star je bil dva in
štirideset let, torej mož v najlep-
ši moški dobi. Bil je netjak umr-
lega najvišjega sodnika Charles
Truaxa.

V bolnišnici je ležal v deliriju
in njegove besede, izgovorjene v
blodnji, so pripovedovale, da je
videl boljše dneve in da je prišel
padati nizdol in se je končno us-
postavil na najnižji družabni stop-
njavi. Postal ni le proletarec, ampak
postal je proletarec brez najmanj-
ših sredstev za življenje. V
tem deliriju se je spomnil tudi
svoje matere, kajti prišli so mu v
spomin srečni časi, ki jih je pre-
življal kot otrok. Prebivalci okoli
praznega stavbišča pripoveduje-
jo, da so ga videli večkrat hoditi
po ondolnih okoliščini. Zdravniki iz-
javljajo, da je imel zadnji gril-
lje v ustih pred enim tednom,
preje je pa seveda njegov žef-
de prejel izredno malo hrane.

In to se ni zgodilo v puščavi,
kjer ni žive človeške duše, ampak
tragedija se je odigrala v mi-
ljonskem mestu, kjer so shrambe
in skladišča zvrhana z najrazno-
vrstnejšimi živili.

Malo jedi, darovane ob pravem
času nesrečnemu proletarcu, bi
rešilo človeško življenje. Ali člo-
veka ni bilo, ki bi vprašal sestra-
danega proletarca, če želi jesti.
In tako je proletarec umrl lakote
v mestu, ki se baha s svojim bo-
gastvom.

Proletarec George Truax ni bil
vse svoje žive dni proletarec. V
deliriju je povedal, da je videl
boljše dneve, in netjak je bil u-
mrlega člana najvišjega sodišča.
Njegova mati ni gotovo nikdar
sanjala, ko ga je pestovala kot
dete, da njen ljubljenec umrje ne-
kega dne lakote kot garjevi pes,
katerega se vse ogiblje.

Rojen je bil v izobilju, v hiši,
v kateri je bilo vsega dosti. Ali
današnji gospodarski sistem je
tak, da bogastvo ni nikomur po-
rok, da nekega dne ne porine na
cesti lakote, kot je nesrečni Ge-
orge.

Pilistri, šmokavzarji in špiar-
ji bodo uživali s polnimi trebuh-
i in mogoče tudi pri časi rujnega
vina, da je bil Truax slab gos-
podar in zato je prišel na beraško
palico. Niti eden teh častitih in
spoštovanih gospodov se ne bo
domislil, da Truax mogoče ni im-
el sreča, da odira druge, da tako
k svojemu bogastvu nagromadi
še več bogastva.

O človeških družbi, v kateri
ljudje umirajo lakote sredi izobil-
ja, ker so postali nemarni, se ne
more reči, da je civilizirana.

POSLEDICA PROHIBICIJONI- ŠKEGA GLASOVANJA.

Detroit, Mich. — Komaj se je
izvedelo v kanadski provinci On-
tario, da je bila večina glasov o-
dana za prohibicijo, so pričeli iz
vseh krajev voziti opojne pijače
v Montreal. Opojna pijača prihaja
na tovornih avtomobilih in po že-
leznicah. Parola med ljudmi je, za-
ložimo se za opojno pijačo za vse
svoje življenje. Predno postava
postane pravomočna, bo vzelo
mogoče še dva meseca. V tem ča-
su bodo pa navozili toliko opojne
pijače v provinco Ontario, da se
lahko ljudstvo utopi v nji.

REZOLUCIJA V KONGRESU ZA AMNESTIJO POLITIČ- NIH JETNIKOV.

Washington, D. C. — Meyer
London, socialistični kongresnik
iz New Yorka, je v sredo predlo-
žil resolucijo za amnestijo politi-
čnih jetnikov v Združenih državah.
Enako resolucijo je predložil v
senatu republikanec France iz
Marylanda. Obe resoluciji sta v
rokah justičnih odsekov.

DELAVCI SE ZDRU- ŽUJEJO V OBRAMBI.

FINANČNA IN INDUSTRIJAL- NA AVTOKRACIJA POSTAJA ČIMDALJE BOLJ OBČUT- LJIVA.

Kampanja za prebuditev ljud-
stva v državi New York prične
koncem tega meseca.

Albany, N. Y. — Na delavsko
konferenco so prišli delegatje, ki
zastopajo milijone organiziranih
delavcev. Na konferenci je tudi
Samuel Gompers, predsednik A-
meriške delavske federacije. Kon-
ferenca je bila sklicana, ker je
finančna in industrijalna avto-
kracija postala tako ošabna in
poželjiva, da je postala neprene-
sljiva. Na konferenci je bilo jasno
povedano, da so governor in le-
gislativni bodi v zvezi z bankirji
in industrijalnimi baroni, da zni-
žajo delavske mezde, podaljšajo
delavnik in izsilijo odprto delav-
nico, kar toliko pomeni, da ima-
jo namen uničiti delavske stro-
kovne organizacije. Zadnji akcij-
e pa hočejo podpreti z nazad-
njaškim zakonodajstvom.

Ameriška državna uprava "je
zarota za uničenje ameriških de-
lavskih organizacij in za znižan-
je delavske mezde in ustvarjanje
peonaških razmer," so po-
vdarjali govorniki na konferenci.
Takih besed še ni bilo alicati na
noben konferenci ameriškega
strokovno organiziranega delav-
stva. Celo Gompers, predsednik
Ameriške delavske federacije, je
rekel, da so protidelavski zakoni,
zaprejeti od sedanje legislature,
zadostni dokaz, da postoji na-
men za vstoličenje industrijalne
imperializma v Ameriki.

"Niti ene odredbe ni sprejela
sedanja legislatura, ki je kon-
struktivna, gospodarska ali
obrambena značaja za blagostan-
je ljudstva v New Yorku," je
rekel Gompers.

Konferenca je zaključila:
"Da je treba agitirati in orga-
nizirati po vsej državi, da se ljud-
stvu zopet vrne politični moč, da
lahko izdeluje postavne zase in
kontrolira administrativne in ju-
stične uradnike. To naj se izvrši
z amandiranjem ustave, v ka-
tero naj se vključita iniciativa
in referendum, pa tudi odpoki-
ljavi uradnikov potom ljudske-
ga glasovanja."

Dalje je bilo sklenjeno, da se
v razumljivi besedi razloži ma-
jaki gospodarstva in legislaturo. Ti
letaki se razširijo po vsej državi
v največjem številu, da se vsaj
ljudstvo, ki dela, da je bil na-
pravljen napad na ljudske pravi-
ce. Obdržavani bodo ljudski shod-
i križem države, največji ljud-
ski shod je pa sklican za 30. a-
prila na Madison Square Garden
v New Yorku, da ljudstvo prote-
stira proti zlorabi sodniških ure-
povedi ob času delavskih stavk.

Delavcem bodo priporočali, da
se poslužijo volilnega listka, da
porazijo zakonodajce, ki so odgo-
vorni, da je delavski zakon izgu-
bil vso moč, da je bila sprejeta
postava, ki povičuje voznino, in ki
ni go glasovali za postavbo, ki iz-
roča vodne sile trstu za izrablja-
vanje vodne sile, in "protiputarski"
zakon.

Politične odbore ustanove v
vsakem volilnem okraju, da tako
nastopijo proti kandidatom, ki so
podporniki velike denarne mo-
nje. Sprejetih je bilo še veliko
drugih zaključkov, s katerimi u-
pajo, da porazijo reakcijsne
elemente na volitvah.

LOVA NA VOJAŠKE MLAČNEŽE NE BO.

ČE SE PRIROČIJO IMENA MLAČNEŽEV, POSTOJI NE- VARNOST, DA BO DEŽEVALO ODŠKODNINSKIH TOŽB.

Veliko mladenčev je vstopilo v
armado pod tujim imenom, ki so
mogoče vknjišeni kot mlačnaki.

New York, N. Y. (Harry God-
frey, Fed. Press). — Ameriško
legijo, Narodno varnostno ligo,
Ameriško obrambno ligo in še ve-
liko več gospodov, kasajoč javno
svoj profesionalni patriotizem,
ki so se veselili človeškega lova,
čaka veliko razočaranje. Po izja-
vi washingtonskega poročevalca
New York Worlda ne bo vojni
department najbrž objavil željno
pričakovanega imenika vojnih
mlačnežev.

Specijalna brzojavka Worldu,
priročna na nesumljivem mestu,
govori, da bo mogoče vse našt
opuščen. Neki fant iz države O-
hio je v vojnem času vstopil v
armado pod tujim imenom in je
najbrž povzročil, da ves našt po-
nesreči.

Ohijski fant seveda ni imel na-
mena opraviti vlado v zadržko,
ali njegova zadeva priporoča ju-
stičnemu tajniku, tako govori br-
zojavka, da je bilo mogoče več
fantov pod tujim imenom v ar-
madi, katere bi zdaj označili kot
vojaške mlačneže.

Fantje so bili polni idealov v
vojno, da se bojujejo za svobodo
in samopodlobovanje, torej bi bila
velika krivica, če bi bili taki
fantje zasnovani kot vojaški
mlačnaki. Mogoče je tudi, da vsi
fantov počiva v Franciji, ki so
vstopili pod tujim imenom v ar-
mado, ker so padli na bojišču. In
ti fantje, ki so padli, bi ne imeli
najmanjše prilike, da operajo
svoje ime. Pravijo, da se take
stvari lahko dogode, od kar so
odkrili ohijskega fanta, ki je alu-
žil pod tujim imenom v armadi.

Časnikarski poročevalci ni po-
vedal, če so v justičnem depart-
mentu vpraševali te okoliščine,
kajti kar je on napisal, je bilo ne-
kaj drugega. Prav enostavno je
zapisal, da justični tajnik meni,
da je vlada odgovorna za vse na-
pake, izvršene v imenu voja-
ških mlačnežev. Zadevo zdaj pro-
lekuje neki justični podtajnik in
objava imenika je odvisna od iz-
jave, kako daleč je vlada odgo-
vorna za pomote v imenu. Ju-
stični tajnik je preje v nekem
razgovoru dejal, da se mora za
take napake prevzeti tudi odgo-
vornost.

Tako nastaja vprašanje, ali naj
se imenik vojaških mlačnežev ne
priobči, ker se je vlada odločila,
da ne more žrtvovati nekaj de-
narja za ta princip in ker postoji
nevarnost, da bo treba plačati od-
škodnino?

Taka vprašanja naj si zastavi-
jo Ameriška legija, Varnostna li-
ga, Kukuloklanovci, Narodna
civilna federacija in druge take
organizacije, če jih razlaga o fi-
nancih opahari za največji člo-
veški lov, ker delavske in far-
marske organizacije ne rešujejo
takih vprašanj.

OMEJITEV NASELJEVANJA.

Washington, D. C. — Zborni-
ni odsek za izseljevanje je pripo-
čel zbornici Dillinghamovo ime-
ljensko predlogo, ki dovoljuje
okoli 355.000 izseljenikom na le-
to vstop v Združene države. Po-
litičarji govore, da bo predloga
najbrž še sprejeta v enem tednu.
Poročilo odseka navaja, da se je
izselilo v Združene države v fi-
skalnem letu od 750.000 do ene-
ga milijona oseb, ki je končalo s
prvim julijem 1920.

William F. Kehoe, podpredsed-
nik Ameriške delavske federacije
v državi New York, je priporo-
čal, da se ustanovi nova država
Manhattan, da se tako napravi
koniec plitvi političarjev z de-
ležje.

FRANOSKO-ČEŠKO-SRBSKI PAKT PROTI ZDRUŽENJU AVSTRIJE Z NEMČIJO.

Dunaj, 20. apr. — "Slovenski
Narod" v Ljubljani poroča, da so
Francija, Jugoslavija in Čehoslo-
vakija sklenile pogodbo za skup-
no defenzivno in ofenzivno akcijo
proti združenju Avstrije z Nemč-
ijo v slučaju, da bi se združenje
res imelo izvršiti. Pogodba še ni
podpisana.

DELAVSTVO SPREJME ROKAVICO CARJA JEKLA

Avstrikar Gary je na svojo izjavo
dobil odgovor, da boj bo trajal
do konca.

GOMPERS SE JE TUDI OGLASIL.

Washington, D. C. — Pred par
dnevi je Elbert H. Gary, predse-
dnik jeklarskega trsta, izjavil na
nekem banketu v New Yorku, da
mora biti delavske strokovne
organizacije pod regulacijo in
kontrolno, ker drugače bodo uni-
čile industrijo in vlado. Rekel je
tudi, da "delavske unije so bile
morda potrebne v preteklosti, to-
da danes niso več." Gary se je iz-
rekel za neomejeno odprto delav-
nico in s tem je napovedal ne-
sprosen boj organiziranemu delav-
stvu.

Matthew Woll, eden podpred-
sednikov Ameriške delavske fede-
racije, je v tork odgovoril, da
delavstvo sprejme rokavico je-
klarskega avtokrata. Woll je de-
jal, da organizirano delavstvo ne
bo nikdar sprejelo nadzorstva in
kontrolne po "nepripravi vlad-
ni komisiji" kakor se glasi naj-
novejši našt industrijalnih čar-
jev. Na drugi strani se bo na-
daljeval boj za priznanje delavskih
organizacij in kolektivno pogaja-
nje do konca, pa naj stane kar
hoče.

"Nobena forma sužnosti ni ob-
stajala vedno in nobena sužnost
ne ostane vselej," je dejal Woll.
"V vsaki dobi tlačanstva in izko-
rjenjstva pride čas, ko si svoboda
najde pot do zmage."

Toronto, Ont., Kanada. — Sa-
muel Gompers, predsednik A-
meriške delavske federacije, je ostro
napadel Garyja, predsednika je-
klarske korporacije, ko je govo-
ril pred tukajšnim Empire klub-
om.

Gompers je med drugim dejal:
"Pozivam mr. Garyja na imeno-
vanje odbora. Polovico odbora
imenujem jaz, drugo naj imenuje
on. Odbor naj potem preišče je-
klarsko korporacijo in Ameriško
delavsko federacijo. Gary, pred-
stavniki avtokratične industrije,
pravi, da je treba delavske unije
regulirati in kontrolirati, ker dru-
gače unije uničijo industrijo in
ameriško vlado. Vprašam vas,
kakšne pravice bi imel posamez-
nik napram avtokratični korporaci-
ji, če ne bi imel za seboj orga-
nizacije?"

Gompers je tudi rekel, da Gary
ne pozna razmer v jeklarski indu-
striji, ker zajema vse informacije
iz poročil svojih detektivov.

MONROEVA DOKTRINA.

New York, N. Y. — Tukaj je
bil odkrit spomenik Simon Bol-
varju, ki je bil voditelj ustaje, ki
je poglaval Spanco iz Venezuele,
Nove Granade (zdaj Kolumbije)
in Peruvije. Odkritje se je vršilo
na obležitvi bitke pri Lexingtonu,
v kateri so Američani žrtvo-
vali življenja prikratk v boju za
svojo svobodo in neodvisnost. Na
slavnosti je govoril predsednik
Harding in iz njegovega govora
je bilo razumeti, da se bo A-
merika bojevala za vzdržanje Mon-
roeve doktrine, če nastane taka po-
treba. V svojem govoru je razla-
gal Monroeovo doktrino in nagla-
šal, da se ta doktrina dostikrat
narobe razlaga.

STAVKA RUDARJEV V ANGLIJI BO DOLGA.

Ogromna večina rudarjev stoji
krepko na braniku njihovih
pravic.

900 PARNIKOV POČIVA, KER NI PREMOMA.

London, 20. apr. — Socialisti-
čni "Daily Herald" poroča, da
razmerje glasov stavkujočih
rudarjev, ki so v nedeljo glasovali
o vprašanju, če so stavka nade-
ljuje ali konča, stoji štirinajst
proti enemu za nadaljevanje stav-
ke do dosega celokupnega pro-
grama rudarske organizacije. —
Rudarska federacija je danes ob-
javila poročilo, ki se glasi, da se
ni Lloyd George s svojim govo-
rom v parlamentu v ponedeljek ni
manj približal industrijalnemu
miru kot je bil zadnji teden.

London, 20. apr. — Vernon
Hartshorn, glavni predstavnik in
zagovornik rudarjev v nižji zbor-
nici, je večer izjavil, da bo stav-
ka trajala več tednov.

"Boj bo hud," je rekel, "ker
rudarji se ne bodo podali; pričau-
jem, da bo bitka trajala še več
tednov."

Iz premogarskih okolišev pri-
hajajo vesti, da so se rudarji pri
glasovanju z ogromno večino iz-
rekli za nadaljevanje stavke, ki
mora trajati toliko časa, dokler
lastniki rogov z vlado vred ne
sprejmejo vseh njihovih zahtev.

Zveza lastnikov rudnikov je
večera posla poseben odbor k
tajniku rudarske federacije za po-
novna pogajanja. Odbor ni do-
segel ničesar.

Poznanje premoga je za
hudo občutiti in vlada je še bolj
omejila odmerke. Rezerve premoga
se manjšajo z vsakim dnevom.
Dolge vrste ljudi čakajo pred pi-
sarno premogovnega kontrolerja,
proseči dovoljenja, da smejo ku-
piti majhne količine kuriva.

Bodočnost britskih industrij, ki
so že itak prizadete vled medna-
rodnih komplicacij, je zelo črna,
ako bo stavka rudarjev trajala še
nekaj tednov. Plovba je v naj-
slabšem položaju. Vladni trgovin-
ski odbor poroča, da približno
900 parnikov — čez dva miliona
ton — počiva v pristaniščih.

Nekste tovarne so zaprte in
druge zapirajo dnevno radi po-
manjkanja premoga.

London, 20. apr. — (Federated
Press). — Narodna konferenca
rudarjev se vrši v petek. V nede-
ljo so rudarji razpravljali o polo-
žaju in šest okoliž izmed sedmih
se je izreklo proti vsakemu kom-
promisu. Edino rudarski svet v
Northumberlandu je za začasno
kompromitivno pogodbo, toda v
načelu zahteva narodno medno
lestvico in združenje dobička.

Na drugi strani je Lloyd George
snoči zopet zavrgel zahtevo za
spojen dobiček; v tem je pokazal,
da nima najmanjšega pojma, kaj
pravzaprav zahtevajo rudarji. Za-
nimivo pa je, da so kapitalistični
listi pričeli popuščati. Tako n. pr.
Astorjev "Observer" in North-
cliffeove "Times" sugerirajo, da
se spor z rudarji izravna brez
malega na temelju združenega do-
bička, kar pomeni, da bogatejši
lastniki rogov zalagajo lastnike
slabijih rudnikov, tako da mora-
jo plačevati enako mezdo y vseh
rudniških okoližih brez ozira na
krajevno stanje produktivnosti. Ne-
katerim kapitalističnim uredni-
kom se je zasvetilo, da je aranzma
te vrste absolutno potrebna, ako
se nočejo razmere v gotovih rud-
niških okoližih pogrezati na
stopnjo največje bede.

Iz vseh krajev Anglije prih-
ajajo v London protesti proti za-
ključku delavske trozveze, ki je
preklicala stavko zadnji petek.
Neki vodilni železničar je izjavil,
da je ena sama podružnica želez-
ničarjev izmed 1300 glasovala
proti stavki in da J. H. Thomas
ni imel pravice preklicati stavko.

Denarni prispevki za sklad
otrok rudarjev je narasel na 400

AMERIČANI SE UDELEŽE RU- SKEGA MONARHISTIČ- NEGA KONGRESA?

Berlin, 20. apr. — Tukajšnji
ruski monarhisti so sklicali svoj
kongres, ki se odprvi 1. junija v
Berlinu. Povabjeni so vsi ruski
monarhisti, ki se klatijo križem
sveta, da se udeležijo kongresa.
Pričakuje se tudi, da kongres po-
setijo ameriški delegatje. Namen
kongresa je, pripraviti načrt za
restavriranje ruske monarhije.

ULTIMAT NEMČIJI GLE- DE ZLATE REZERVE.

Nemčija mora v dveh dneh ro-
čiti milijardo zlata entental
reparacijski komisiji.

VODITELJI ENTENTE SKLI- CALI KONFERENCO.

Pariz, 20. apr. — Francoska
vlada je pripravila načrt za ane-
ksijo Ruhra in Westfalake — naj-
bogatejših dežel Nemčije — naj-
manj za pol stoletja. Na ta način
se bo Francija polastila jeklar-
skih, barvilnih in drugih tovarn v
Nemčiji, ki bodo dale francoskim
industrijalnim magnatom prvo
mesto v Evropi. Francija upa, da
ji bodo okupirane nemške indu-
strije prinašale tri milijarde zla-
tih mark letnega dohodka.

"Matin" piše o "slajlnih uspe-
hih" Vivianijeve diplomatične
mislije v Ameriki.

Pariz, 20. apr. — Ententna ro-
paracijska komisija je danes na-
znanila, da je uradno obvestila
Nemčijo, da mora do 22. aprila
prenesti zlato rezervno iz državne
banke v Berlinu v podružnični
banki v Kölnu (Cologne) in
Coblenu. Ako nemška vlada ne
stori tega, bo reparacijska komi-
sija zahtevala, da mora Nemčija
takoj izročiti zlato rezervno v roke
komisiji.

Po uradnih poročilih znaša zla-
ta rezerva Nemčije nekaj čez eno
milijardo mark.

London, 20. apr. — Konferenca
vrhovnega ententnega sveta se bo
vršila prihodnji teden v Hythu na
Angleškem. Sešli se bodo Lloyd
George, ministrski predsednik
Anglije, Aristide Briand, ministr-
ski predsednik Francije, grof
Sforza, vnanji ministri Italije, in
zastopani bosta tudi Belgija in
Japonska. Konferenca se bo peša-
la z vprašanjem nemške odškod-
nine in metodi, kako bo ententa iz-
silila iz Nemčije zahtevane mi-
lijarde. Francoski maršal Poch bo
tudi navzoč kot svetovalec.

Vodilni angleški diplomatje
pravijo, da je Nemčija naredila
slab vtis na Anglijo, ko je sku-
kala pridobiti Združene države,
Belgijo in Čehoslovakijo za po-
sredovanje z entento.

STANOVANJSKA MISERIJA SE NI REŠENA.

New York, N. Y. — Julius P.
Wilson, pravni svetovalec župa-
novnega odseka proti profitarstvu
s stanovanji, poroča, da skoraj
vsi hišni posestniki nameravajo
podražiti stanovanja. Nekateri i-
majo namen podražiti stanovanja
za petdeset odstotkov. Stanovanjska
miserija se ni rešena v New
Yorku in ne bo rešena tudi v
drugih velikih mestih, dokler jo
bodo reševali profesionalni poli-
tičarji obeh starih strank.

VREME.

Chicago in okolica: V petek ne-
stabilno in morda deževno. Zapadni
vetrovi. Temperatura v zadnjih
24 urah: najvišja 68, najnižja 51.
Sonne izide ob 6:02, zaide ob
7:36.

— Poljska narodna skupščina
je ratificirala mirovno pogodbo s
sovjetsko Rusijo.

sterlingov. Angleske rudarje zdaj
najbolj zanima sledeče vpraša-
nje: "Ali nam bodo organizirani
rudarji v Ameriki pomagali?"

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v klepaju n. pr. (Marec 31-21) poleg valoga imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

BREZBRIZNOST DELAVCEV V POLITIKI TEPE LE DELAVCE.

Ko je legislatura države New Jersey sprejela predlogo za uvedbo državne policije, jo je governor Edwards vetiral. Svoj veto je zagovarjal, da ni najmanjše potrebe po državni policiji in če se taka policija uvede, bo denar proč vržen za stvar, od katere ljudstvo nima koristi.

Predloga je bila vrnjena legislaturi, ki jo je seveda sprejela prek governorjevega veta.

To je dober nauk za tiste delavce, ki verjamejo v teorijo od dobrih in slabih ljudi, kadar so volitve.

Governor ni zastopnik delavskega razreda, kakor niso izvoljeni poslanci in senatorji v državni legislaturi. Governorja bodo hvalili kot dobrega, razumnega in dalekovidnega človeka. Pri tem bodo seveda pozabili, da pripadajo zakonodajci, ki so glasovali prek governorjevega veta za policijsko predlogo, k tisti stranki kot governor. Če je governor dober človek, ki ima usmiljenje do delavcev in noče, da bi ob času stavke padali policijski krepelci po delavskih glavah, ni povedano s tem, da so tudi drugi pristaši njegove stranke med zakonodajci tako dobrega srca, da ne žele delavcem ob času stavke ali izpora policijskih količkov. Vprav narobe je! Dozdaj se je še vedno pokazalo, če se je našel po en zakonodajec v starih strankah, ki želi, da se pravično ravna z delavci, tedaj pride na tega zakonodajca najmanj sto zakonodajcev, ki ne čutijo tako z delavci. Zaradi tega je bedasta teorija, po kateri priporočajo delavcem, da naj ob času volitev glasujejo za dobre ljudi.

Politikarji starih strank še niso nikdar priporočali volilcem, da naj glasujejo za socialistične kandidate ali za kandidate delavske farmerske stranke, ker so ti kandidati dobri ljudje. Ampak volilcem so priporočali kandidate demokratične in republikanske stranke, ne zaradi tega, ker so mogoče dobri ljudje, temveč ker obe stranki zagovarjata vsaka po svoje sedanji gospodarski sistem. Demokratična stranka je za mali kapitalizem, to je proti osredotočenju kapitala in produkcije po trustovih, republikanska stranka je za veliki kapitalizem ali popolno dovršitev sedanjega gospodarskega sistema. To je edina razlika med obema strankama, druge torej ni. In za to je popolnoma logično, da nastopita obe stranki proti delavskim interesom, kadar ti interesi ogrožajo strukturo sedanjega gospodarskega sistema. Kdor si priporoči politično moč, ima tudi vpliv, po katerih potih se razvija sedanji gospodarski sistem. V politiki nimajo odločati dobra srca, ampak v nji odločajo gospodarski interesi. In ker so gospodarski interesi privatnih bizniških in denarnih interesov različni od delavskih interesov, je potrebno, da delavci hodijo v politiki svojo pot, če nočejo, da bodo še večkrat sprejete delavcem škodljive predloge, kot se je zdaj zgodilo v newjersejski legislaturi.

PRISILNO RAZSODIŠČE UGROŽA SVOBODO DELAVCEV.

Razsodišče je dobra reč, kadar pride do spora med delavci in podjetniki, ako se delavci in podjetniki prostovoljno podvržejo razsodišču. Če obe stranki izjavita prostovoljno, da se podvržeta sodbi razsodišča, je v tej izjavi nekaka garancija, da se bosta tudi obe stranki ravnali po razsodbi, dokler je veljavna. In kadar se obe stranki izrečeta, da se podvržeta sodbi razsodišča, gotovo ne bosta izbrali človeka, ki o stvari prav nič ne razume ali se celo zanjo ne zanima, da sodi o njunem sporu. Prav zanesljivo bosta izbrali človeka, ki pozna stvar, a ki ne pričakuje nobenih gmotnih koristi od nje, ne glede na to, kako bo razsodil.

Prisilno razsodišče je nekaj drugega. Delavci in podjetniki nimajo pravice izbirati razsodnika. Razsodnik je njim vsiljen. Nihče jih ne vpraša, če so zadovoljni z razsodnikom. Za delavce pa postoji še druga nevarnost. Redkokdaj se pripeti, da prisilno razsodišče sodi nepristransko. To se je kmalu pokazalo v Kansasu, ker je bilo uvedeno prvo tako razsodišče. Delavski voditelji so bili obsojeni, ker so pozvali rudarje na stavko, češ, da so omejili produkcijo; ko so pa bogati mlinarji odpustili delavce, da znižajo zaradi profita produkcijo, je pa sodišče

izreklo, da so mlinarji ravnali pravilno. Pa še nekaj govori proti prisilnemu razsodišču. Tako razsodišče ne more ustreči nikdar obema strankama, ker ga stranki nista izbrali prostovoljno. Stranka, ki se bo čutila prikradjano, bo vedno trdila, da je bila razsodba krivična. To se je jasno pokazalo v Avstraliji, kjer so uvedli prisilna razsodišča.

Prihodnji korak železničarjev.

Spisal Win. Z. Foster, Prevel J. Z.

Copyright, 1921, by The Federated Press.

(Nadaljevanje.)

TRINAJSTO POGlavJE.

ODGOVOR NA NEKATERE UGOVORE.

S stališča delavskih interesov ni tehtnega ugovora. Komata trditve, da bodo neizučeni delavci poplavili razne organizacije izučeni delavcev in da bodo interesi teh delavcev zanemarjeni, je že zdavnaj pošla. Taka trditev ne prenese preiskave. Ravno tak nazadnjaški krič je bil zaklan, ko se je pred leti zahtevalo, da naj se dovoli vstop v unije pomožnim delavcem. Kljub temu se pa to prerokovanje ni izpolnilo, pa tudi se ne izvrši v predlaganem združenju. Po vsi Evropi imamo industrijske unije stavljskih delavcev, kovinskih delavcev, delavcev za izdelovanje oblake, tiskarskih delavcev, železničarjev itd. in skupine, ki tvorijo industrijsko organizacijo, niso prav nič ovirane v njih delavnosti. Je pač stara resnica, da znajo izurjeni delavci v Ameriki in v drugih deželah paziti na svoje interese v vsaki delavski organizaciji.

Tisti, ki se boje, da bodo izurjeni in izučeni delavci majorizirani, se motijo. Zadnji imajo vendar proste roke, da delajo po svoji volji, da lahko sodelujejo z mislo ali pa ne. Ali za to ne gre pri celi stvari. Velod naraščajočega pritiska na izučene delavce, ne morejo vspevati izučeni delavci, ako ostanejo osamljeni. Prisiljeni so, da iščejo pomoči drug od drugega in tudi pri neizučeni delavci. To je vprašanje pritiska. Zaradi pritiska, ki ga izvajajo razmere, so izurjeni delavci prisiljeni odpraviti svoje strokovne razlike in se združiti z neizučeni delavci, da se tako v akciji pridružijo masi. Privikrat pokušajo to izvesti s federacijo. Ali ker je ta forma organizacije nepopolna, so prisiljeni se združiti v eno telo. Le na ta način lahko pridejo do moči, ki jo morajo imeti. Pred izučeni in neizučeni delavci je alternativa, ali se združijo, če ne, bodo pa poraženi.

Dostikrat se na sramoto popolnoma krivično tolmači izrek, da storjena krivica enemu, je storjena krivica vsem, češ, da bi morala najmočnejša železničarska organizacija in najbolj organizirana organizacija hoditi po kostanj v ogenj za šibkejšo. Da tako tolmačenje tega izreka še najde poslušna ušesa pri nekaterih delavcih, je resnica, ker delavci ne poznajo resnice, da je že marsikatero zofistično tolmačenje resnice preprečilo tesnejše združenje delavcev. Danes lahko slepce spoznamo, da so vse kategorije železničarjev organizirane in da bo združenje šestnajst unij pomagalo vsem kategorijam. Marsikatero stroka, ki se je smatrala za slabotno, če je prišlo do boja, se nahaja danes v boljšem položaju kot marsikatera stroka, ki je bila ponosna na svojo organizacijo, izurjenost in strategično pozicijo v industriji. Torej tudi ta ugovor ne more držati proti združenju železničarjev v eno telo. Vse organizacije, ki se združijo, bodo pridobile.

Zelo priljubljen je tudi ta argument proti združenju organizacij, da se ameriške strokovne organizacije najbolj učinkovite, pri tem pa citirajo, da je medza v združenih državah višja kot drugje. To je res, da so medze v Združenih državah višje kot v drugih državah, ali smešno, če se trdi, da se je to zgodilo, ker je učinkovitost unij povzročila te višje medze. Vsakdo, ki pozna razmere, pritrdi, da je naše gibanje zraslo za evropskimi. Kredit, da so medze visoke, gre čudovitemu razvoju naravnega bogastva, kar povzroča, da je boj delavcem veliko bolj olajšan kot v drugih deželah. Ali čim bolj izboljšamo naše strokovne organizacije, toliko boljše

uspehe dosežemo. Veliko zboljšanje za strokovne organizacije je pa združenje strokovnih organizacij v enoto.

Strokovno organizirani delavci stare šole trdijo, da bo predlagano združenje povzročilo, da postane organizacija tako velika in obsejna, da ne bo mogla učinkovati in delati. Fakti pa govorijo, da taka ogromna združenja že obstojijo in da funkcionirajo zelo uspešno in s izgledom, da bodo ti uspehi še večji. V Nemčiji postoji ogromna organizacija kovinskih delavcev, ki šteje 1,800,000 članov, v kateri so sprebrninarji in ladijodelniški delavci in seveda tudi jeklarški delavci. Nemški železničarji se nameravajo združiti v eni organizaciji, ako že niso te združitve izvršili, z brozjavimi namestitvami, poštami uslužbeni itd., tako da bodo vsi transportni delavci organizirani v eni organizaciji, ki bo štela en milijon in pol članov. Britska rudarska organizacija šteje blizu enega milijona delavcev in trojna aleanca v ravno tisti deželi šteje približno 1,800,000 železničarjev, rudarjev in transportnih delavcev. Praktično je skoraj ves delavski razred v Belgiji organiziran v dvanajst industrijskih unijah. Zdaj se pa izdeluje načrt, da se vsi teh dvanajst organizacij združi v eni organizaciji. To je več, kot si upajo strokovno organizirani delavci stare šole sanjati.

Vse te organizacije in še več drugih bi se lahko naštele, so se razvile skozi federacijo in združevanje. To so sadovi praktične preizkušnje. Hitreje, s katero se množijo članstvo teh organizacij, je najboljši dokaz, da je ta forma organizacije boljše od primitivnih oblik. Delavci, torej te organizacije nove šole, so se naučili iz prakse, da lahko uspešno branijo svoje interese, če so združeni v veliki masi. Torej tak ugovor ne drži, ki pravi, da bodo organizacije prevelike in zaradi njih velikosti ne bodo učinkovite. Če lahko evropski delavci ustvarijo tako velike organizacije, kaj jih lahko izvrže tudi ameriški delavci.

Nekd drugi ugovor proti združenju, ki ga pa malokaterkrat aldimmo, je ta, da se nekateri glavni odborniki boje, da ne bodo več v odobru, če se izvrši združenje. Izgubili bodo svojo avtoriteto, svojo službo itd. Če res postoji tak ugovor, po tem je treba proti njemu nastopiti, ker tak ugovor ne sme zadržati združenja. Med glavnimi odborniki so vsako vrstni ljudje. Nekateri vidijo, da je moč v združenju, drugi pa tega ne spoznajo. Ključ do združenja pa ni v rokah odbornikov, ampak ga ima članstvo, ki lahko izvoli glavnim odbornikom moč, ki so za združenje. Organizacija se ne zida od agoraj nizdol, ampak od zdolaj navzgor. Vsi, ki zavzemajo vodilna mesta v organizaciji, prihajajo iz vrst članstva.

Res je seveda, da ne bo več šestnajst predsednikov, ampak bo samo en predsednik, če pride do združenja. Ostali predsedniki bodo morali igrati druge gosli, pomnjan bo seveda tudi njih ugled in prestiž, pa znižana bo tudi njih plača. Aktualno se pa zniža število odbornikov, če pride do združenja. V združenji organizaciji je vedno toliko združevalnega in upravnega dela, katerega združene organizacije veliko bolje izvršujejo kot pa individualne, da se število delovnih moči povisja mesto zniža. Če vidimo jasno, tedaj moramo priznati, da resni železničarji ne bodo nikdar dovolili, da stvari ostanejo takšne, kakršne so, in bodo delali za združenje naših šibkih organizacij. — Dalje prihodnje.

(Opomba ured. — Mr. Foster pokaže, da vsi ugovori ne drže, ki se navajajo proti združenju.)

Kongresnik Ansarg iz New Yorka je predložil resolucijo za ustanovitev komisije, ki naj preišče linarske umote in pripravi potrebne zakone za preprečitev linarstva.

Cerkev v Montrealu, Quebec, Kanada, je v razvalinah vsled zažigalne bombe. Šola, ki je stala zraven, je tudi zgorela.

VELIKA AVTOMOBILSKA NEZGODA.

Dva Slovence ubita.

Chicago, Ill. — Dva Slovence sta bila ubita pri avtomobilski nezgodi, ki se dogodila na Ogdenovi cesti, ki vodi iz Chicaga v Lyons. Nesreča se je dogodila v Berwynu in ubita sta bila dva Slovence. Zadela sta skupaj dva avtomobila; policaj, ki je na motorciklu lovil avtomobil, je pa zadel v bicikel, poznan pod imenom "tandem". (Ivescednik.)

Ubita sta Slovence John Kink, star 38 let in salunar v Lyonsu, in Vladislav Konda, star petnajst let, sin Martina Konda, izdajatelja Glas Svobode.

Nesreča so se dogodila takole: John Kink je v družbi novoizvoljenega župana Erie Olsons praznoval zmago pri volitvah v Lyonsu. Kmalu no desetih zvečer sta drvila domov proti Lyonsu. Očividni pravijo, da je avtomobil drvil s hitrico sedemdeset milj v uri. Blizu Homove ceste je Kingov avtomobil zadel v avtomobil, ki je imel številko 312,580, ki je bila izdana J. B. Brittonu v Watski, Ill. Voznik je dejal, da se piše "Turnace". Zaradi kolizije je odletel Kinkov avtomobil v drevo, kjer se je obrnil in je švignil dve sto čevljev daleč na polje, se prekrulil večkrat in končno obležal kot podrtina. Kink je bil ubit na mestu, Erie Olsons so pa prepeljali v bolnišnico in zdravniki izjavljajo, da je malo upanja, da okreva.

Policaj Hjalmar Grant je videl Kinkov avtomobil, ki je drvil s strašno hitrico po cesti. Pogнал je svoj motorcikl in ga gnil skraj na osemdeset milj hitrice v uri, da vjame avtomobil in tako prepreči nesrečo. Ko je Golica lovil Kinkov avtomobil, je zadel v tandem, na katerem sta sedela mladi Konda in njegov prijatelj Harold Juttke. Policaja in Juttkeja so pobrali nezvestnega, Vladislav Konda je pa bil mrtev.

Pogreb Vladislava Konda se vrši najbrž v soboto popoldne iz hiše žalosti na Sedem in dvajseti ulici in Crawfordovi cesti. Prepeljali ga bodo na "Česko narodno pokopališče," kjer bo njegovo truplo vpepeljeno v krematoriju.

POŠTNI USLUŽBENCI BODO OBOROŽENI.

Chicago, Ill. — Poštna uprava je prejela 1,700 samokresov in pet sto pušk s potrebno municijo, da se oborože poštni uslužbeni. Zadnje čase so bili poštni sil večkrat oropani in poštna uprava pravi, da so bili poštni uslužbeni oboroženi, da se lahko ubranijo roparjev, katere skominja po registrirani pošti.

Poleg so bili na poštnem splotju še nabiti lepaki, da prejme vsaka osoba pet tisoč dolarjev, nagrade, ki prime poštnega roparja ali pa povzroči njegovo aretacijo.

JAPANSKO-AMERIŠKA KONTROVERZA.

Pariz, 19. apr. — Japonska vlada je poslala Franciji protestno noto zaradi Briandove note, naslovljene za Združene države, v kateri je Briand izrekel simpatije Ameriki v zadevi otoka Japa. Japonska opozarja Francijo, da mora podpirati njeno stališče na temelju tajne pogodbe iz leta 1917.

Washington, D. C. — Tukajšnji uradni krogi so informirani, da je japonska vlada poklicala v vojaško službo svoje podanike na Filipinih, v Vzhodni Indiji in na Južnomorskih otokih. Druga vest se glasi, da je japonska vlada kupila od Anglije 700 vojaških letal.

Padeč grškega kralja je blizu?

Pariz, 19. apr. — Uradne vesti, ki slikajo obupen položaj grške armade v Mali Aziji in bankrotno finančno stanje v Atenah, napovedujejo hiter konec vlade kralja Konstantina. Turki so zadržali sedem grških divizij v pravkar zaključenih ofenzivah. Konstantin je v naglici poslal 6000 mož, ki pa niso šli na bojišče, temveč utrjevali Smirno.

Zadnja ofenziva je stala Grško pet milijonov drahen (milijon dolarjev) dnevno in vlada bi rada izdala visoko vsoto papirnatega denarja, toda ententa, ki kontrolira grške finance, ne dovoli tega. Drahma je silno padla in njena vrednost gre na ničlo.

Iz delavskega sveta.

— V Florenci, Bologni in drugih italijanskih mestih, kjer so fašisti uganjali svoj beli teror zadajo nedeljo in ponedeljek, so delavci stopili v generalno stavko. Beli teror se nadaljuje.

— Delavski odškodninski zakon v Queenslandu (Avstralija), kjer je delavska vlada, določa, da se za vsakega delavca plača posmrtnina, ki je enaka triletni medzi, katero je prejemal delavec; v slučaju telesne poškodbe pa dobi delavec od države polovično medzo.

— V San Franciscu je dvesto brezposelnih delavcev za vsakih sedem del, ki jih oglašja državna pooredovalnica.

— Parobrodni trust (American Steamship Owner's Association) namerava znižati mezde dne 1. maja, ko poteče pogodba z mornarsko organizacijo. Trust bo tudi odpravil plačo za čezurno delo.

— Jeklarske tovarne v Youngstownu, O., obratujejo samo s štiri-deset odstotki normale. Zadnji teden se je obrat povečal za 18 odstotkov.

— Federacija tiskarskih delavcev v Missouri Valleyu je izvojevala 44-urni delavnik v tednu v štirinajstih mestih.

— 35,000 delavcev na Texas & Pacific železnici je informiralo delodajalce, da ne sprejmejo nižanja mezde 1. maja. Delavci so zagrozili s stavko, ki ustavi železniški obrat med New Orleansom in El Pasom.

— Delavska vlada v New South Walesu (Avstralija) podpira z živili in drugimi potrebščinami delavske družine, katerih očetje so brez dela vsled brezposelnosti, izporov ali stavke.

— Rudarji v Novi Zelandiji zahtevajo šesturni delavnik, dva tedna počitnice s plačo v letu, pet dni dela v tednu in polnomezno podporo za slučaj bolezni ali telesne poškodbe, ki izvira iz rudarskega dela.

— V New Yorku je ustanovljen Delavski vzgojevalni in izobraževalni biro, James H. Maurer, znan predsednik Delavske federacije v Pennsylvaniji in socialistični veteran, je predsednik biroja.

Drobiž

od blizu in daleč.

— Usnje v Avstraliji ima zopet predvojne cene, toda čevlji so ostali pri starih, vojnih cenah. Še več: tovarnarji so izprli čevljar-ske delavce, češ da je preveč čevljev v zalogi.

— Avstralski državljani, bivši podaniki sovražnih držav, so zopet dobili volilno pravico, katere jim je bila odvzeta med vojno. Dejstvo, da je bilo veliko naturaliziranih državljanov oropanih volilne pravice, je bilo krivo, da je bila delavska vlada poražena pri volitvah v letih 1917 in 1919 ter da je prišla sedanja avtokratska vlada v sedlo.

— Na japonski bojni ladji "Katori", s katero je japonski prestolonaslednik Hirohito potoval v Evropo, je eksplodiral parni kotel. Dva mornarja sta bila ubita in dva ranjena. Ladja je v Suez.

— Lloyd George v odprtem pismu zopet zagovarja vojaško strahovlado na Irskem in pravi, da je irska republika nemogoča. Pismo je naslovljeno na škofa v Chelmsfordu. George primerja irske sinfajnovece s komunisti.

— V New Yorku je bilo zadnje dni aretiranih 1100 oseb zaradi kršenja prohibicije. Policija je zaplenila osem avtomobilov in voz s konjem, na katerem je bila opojna pijača.

— Senatski odsek za vnanje zadeve se danes bavi s Knoxovo resolucijo za proklamacijo miru v Nemčiji in Avstriji ter Ogrsko. Rezolucija bo priporočena za sprejem.

— Krvava volilna kampanja se vrši na Reki. Fašisti podpirajo d'Annunzijeve elemente in terorizirajo pristaše reške ljudske stranke in delavce, ki agitirajo za socialiste.

— Policajti v Parizu groze s stavko. Policajska unija zahteva, da se plača policistov poveča na 925 frankov mesečno. Zdaj prej-majo 640 frankov in od te vsote se jim odtirga šest odstotkov za sklad pokojnine.

Jimmie Higgins.

Spisal UPTON SINCLAIR.

Z dovoljenjem avtorja prevaj
IVAN MOLEK.

VIII.

Jimie Higgins in nastavljen past.

Svetovna vojna se je nadaljevala z naraščajočo besnostjo. Vse poletje so Nemci razbijali francoske in britanske bojne črte, Angličani pa po Krasu proti Trstu. Iz velikih nemških zračnih ladij so padale bombe na London in nemške podmornice so potapljale potniške parnike in bolniške ladje. Krvite mednarodnega zakona so se množile in ravno tako so se množili protesti Združenih držav, prepri v časopisih in kongresu ter v Kummejevi kolemski delavnici v Jeffersonovi ulici v Leesvilu.

Preprij v Kummejevi delavnici pravzaprav ni bilo. Kdor je prišel tja, je smatral municijsko industrijo v Ameriki za prokletstvo in ni skrival veselja, kadar se je pripetila kakšna nesreča v tovarnah za izdelovanje streliva. Nesreče se naravnost ni manjkalo; skrivnostne eksplozije so zdaj uničile kak železniški most, drugič tovarno, ladjedelnico, parnik itd. Kumme, sivolasi starec s topim nosom in kroglasto glavo, je navadno izbruhal vse angleške kletvice, pomešane z nemščino, kadar je kdo omenil parnike, ki vozijo granate čez morje za pobijanje Nemcev; stisnil je pest in dejal, da ameriški Nemci niso sužnji in da bodo branili svojo staro domovino pred perfidnimi Angličani in njihovimi hlapci v Wall Streetu. Ob takih prilikah je Kumme vzel nemški časopis in par angleških tednikov, ki so zagovarjali Nemčijo, in je čital na glas znamenovane odstavke: silovite napade na Anglijo, Francijo, Italijo, Wall Street in na Ameriko, ki je dovolila milijonarjem v Wall Streetu, da izkoriščajo vojno na škodo Nemcev. Bilo je dosti Američanov, ki so "blatili" svoje lastno domovino v interesu socialnih reform in hvallili socialni sistem v Nemčiji. Nemški propagatorji so se z obema rokama pograbilili dotične argumente in jih ponatili v svojih angleških listih. Celo Jimmie in Meisner sta rada čitala gradivo te vrste in nosila časopise na sejo krajevne organizacije. Po seji sta pa obiskala gostilno, v katero je zahajal Jerry Coleman, ki je še vedno imel dovolj desetakov na razpolago za tiskanje protivojnih listov in letakov.

Stari Kumme je imel nečaka po imenu Heinrich, ki je obiskal strica od časa do časa. Bil je visok in zelo postaven mladenček, kateri je govoril gladko angleški in se nosil zelo gizdavo. Nekega dne je Jimmie izvedel, da Heinrich ostane pri stricu in bo pomagal v delavnici. Higgins se je čudil. Znano mu je bilo, da ni toliko dela, da bi bil potreben kak pomočnik v vrhuteh ni znal Kummejev nečak ločiti prečke pri kolesu od držala. Ampak to ni bila Jimmiejeva stvar. Kumme je bil gospodar in kar je on rekel, tako je bilo — in tako je Heinrich obiskal delavni joče in posedal za mizo. Zadrževal so prišli obiskovalci, skrivnostni tuji, ki so potihoma govorili s Heinrichom in mu pri odhodu stiskali roko. Čez nekaj tednov je nečak ponovno izginil, in ko se je po nekaj dnevih vrnil, je rekel, da je dobil delo v tovarni Empire.

Družba v Kummejevi delavnici je kmalu dobila novega pristaba, nekega Iree z imenom Reilly. Iree so bili posebni problem tekoni vojne; tri v peti zavrnili, vrzel v njihovem oklepu in pretrgan člen v verigi njihovih argumentov. Vseled tega so bili Nemci vselej srečni, kadar so se sešli z Iree. Reilly je prišel v delavnico s prebitim obročem na kolesu in medtem, ko je čakal na kolo, je brez ovinkov povedal svoje mnenje o svetovnem položaju. Stari Kumme ga je zadovoljno potopil po rami, stisnil mu je roko in ga povabil, da naj še pride. Res je prišel skoraj sleherni dan. Navadno je prišel v žepu časopis "Hibernia". Kumme je pa potegnil iz predala list "Germania" in nato sta oba preklinjala Anglijo, da se je kar kadilo, Jimmie je ob takih prilikah odložil piko, s katero je pilil nazobčano kolo, poslušal z velikim zanimanjem in vskliknil: "Tako je!"

Prišla je zima in dnevi so bili kratki, zato je moral Jimmie delati pri električni luči v ozadju delavnice. Nekega meglenega popoldne je stopil Reilly k Jimmiju in mu pomignil v temni kot. Nato so se vrstila vprašanja. Ali Jimmie res sovraži vojno kot govori? Ali je pripravljen dokazati to v dejanju? V tovarni Empire se proizvajajo dnevno na tisoče granatnih lupin, ki imajo služiti za umor ljudi. Zaman je misliti na stavko; tovarna je polna špiunov in delavcev, ki izpregovori eno samo besedo o stavki, je na mestu odslovljen. Z zamanjim agitatorji ni tudi nič, kajti zapro jih čim se prikažejo, Stari Granitch ima mestno vladno v žepu svojega telovnika.

Jimmie je naravno vse to vedel, ampak Iree ga je opomnil na nekaj drugega. Še so sredstva, ki lahko ustavijo delo v Empire — sredstva; ki so se dobro obnesla v drugih mestih. On ve, kje se dobi T. N. T., to je eksplozivna snov, ki je veliko močnejša kakor dinamit. Iz cevi, katerih je dovolj v delavnici, se lahko naredijo bombe in Jimmie, kateremu je tovarna dobro znana, bi lahko aranžiral stvar. Šaj ne bo zastoj. Dosti denarja ga čaka za to delo — toliko denarja, da bo lahko živel brez skrbi vse svoje življenje.

Jimmie je ostrmel. Resnično je verjel, da nemški vohuni spadajo med morske kače, zdaj je bila morska kača pred njegovimi očmi — dvignila je glavo skozi pod Kummejevo delavnico!

Ne, tega pa on ne stori! Jimmie je odločno odgovoril Iree, da se ni obrnil na pravega človeka. Na ta način se ne ustavi vojna, pač pa se še poveča. Iree je bil imenuden. Pričet je dokazovati Higginsu, da življenja delavcev ne bodo v nevarnosti; razstrelba se lahko izvrši ponoči in razen do edine šop starega Granitcha.

Toda Jimmie se ni dal pregovoriti. Ena stvar, katero so mu k sreči dobro zabili v glavo

pri socialistični organizaciji, je bila, da delavsko gibanje ne sme biti zarotniško in nasilno, temveč odprto in mirno; pridobiti je treba ljudi s prepričanjem in revolucionirati njihove misli.

Reilly se je razjezil in imenoval je Jimmieja strahopetca. Potem je pa hitro prenehal s to stvarjo in nekako boječe vprašal Higginsa, če ga morda izda. Jimmie se je nasmehal. Granitcha sovraži — toda prokleti stari dihur naj se sam zavaruje proti zarotnikom, on že ne bo njemu za vohuna! Jimmie enostavno ni hotel imeti ničesar s to rečjo.

Zadeva je bila s tem končana in Iree ga ni več nadlekoval, ali mali strojnik je imel od tiste časa odprte oči in pazil je, kaj se godi v Kummejevi delavnici. Čudil se je, ko je videl toliko neznanih in zelo sumljivih obiskovalcev, ki so imeli redne seje v delavnici; bili so sami Nemci. Videl je tudi, da se je med Reillyem in Kummejem nečakom Heinrichom razvilo zelo intimno prijateljstvo.

Tako so se vlekli tajni sestanki, dokler ni bilo namkrat konec vsega. Eksplozirala je bomba, dasiravno ne takšna kakršna je pričakoval Jimmie.

Bilo je nekega večera v februarju. Jimmie je ravno končal delo, ko so se odprla vrata delavnice in štirje moški so vstopili. Držali so se nenavadno resno in dva sta stopila h Kummeju, druga dva pa k Higginsu. Predno se je Jimmie zavedel kako in kaj, je bil možak že pri njem in mu pokazal zlato zvezdo na telovniku pod suknjo rekoč: "Jaz sem v službi zvezne vlade in vi ste arbirani." Istočasno je drugi prijel strojnika za roke in ga ukenil. Druga dva sta pa medtem že imela starega Kummeja v železju. Jimmie je silil ropot v ozadju delavnice in se ozrl. Zadnja vrata so bila odprta in v delavnico sta stopila dva druga detektiva, ki pa nista imela nobenega posla, kajti Kumme in Jimmie sta bila tako presečena, da se nista ganila nikamor.

Peljali so ju ven, posadili v avtomobil, ki je čakal pred delavnico in družba se je hitro odpravila. Kumme in Jimmie sta pričela izpraševati kaj to pomeni, toda odgovora ni bilo. Nato sta umolknila in se zamislila. Najbrže sta premišljevala vsak o svojih grehih in špekulirala, da li so vsi grehi že znani policiji.

Jimmie je mislil, da ga peljejo v ječo, toda avtomobil se je ustavil pred zveznim poslopijem, v katerem je bila pošta. Detektivki so vodili jetnika v gornje nadstropje in tam so ju ločili. Jimmie je videl, kako je Kumme izginil v pisarno in potem ga ni več videl. V naslednjem hipu je Jimmie stal med dvema detektivoma pred mladim človekom ostrega pogleda, ki je sedel pri pisalni mizi. V kotu sobe je bila druga miza, pri kateri je sedela stenografka. To je bilo vse osebje.

"Moja dolžnost je, da vas opozorim, da vse kar izpovedate, se lahko izrabi proti vam," je dejal resko uradnik in potem so letela vprašanja, tako da ni imel Jimmie časa niti pomisliti, kaj mu je mož pravzaprav povedal.

"Vaše ime? — Kje stanujete? — Povejte vse, kar veste o bombni zaroti."

"Jaz ne vem ničesar", protestira Higgins.

"V rokah zvezne vlade ste" — ga ponovno opozori uradnik — "in vaša edina rešitev je, ako poveste vse do pičice. Če nam pomagate, boste oproščeni."

"Ali jaz ne vem ničesar", se zopet upre Jimmie.

"Ali niste slišali, ko je nekdo govoril, da bi bilo dobro položiti bombo v tovarno Empire?"

"D-da, gospod."

"Kdo je to govoril?"

"Govoril je — ah, ne morem povedati!"

Jimmie se je naglo spomnil na svojo obljubo, katero je dal Iree, da bo molčal.

"Zakaj ne boste povedali?"

"Zato, ker bi ne bilo prav."

"Ali verujete v bombe in razdevanje posloplji?"

"Ne, gospod!"

Jimmie je odgovoril tako odločno in odkritosrečno, da mu je izpraševalec verjel in zato je napeljal svoje besede v drugo strugo. Dejal je, da se po vsej deželi dogajajo ostudni zločini in vlada želi, da je konec teh zločinov. Dolžnost vsakega poštenega državljanja je, da pomaga kolikor more k preprečenju grdih hudodelstev. Jimmie je poslušal in obli ga je znoj; silno ga je mikalo, da bi odprl usta, toda ni se mogel odločiti, da bi bil izdal tovariša delavca, pa naj bo še tek dinamitar. Ne, tega ne sme storiti, pa če ga vržejo v ječo za deset ali dvajset let!

"Ali niste rekli Reillyju, da nečete imeti najmanjšega opravka z bombami?"

Vprašanje je prišlo tako nenadno, da Jimmie ni mogel pomisliti, kaj naj odgovori in besede so mu mehanično ušle iz ust: "Seveda sem."

Ubogi strojnik je bil tako zmešan, da ni vedel, da je stem povedal vse in lahko je bilo zadnjemu izvezi iz Higginsa še drugo, kar je hotel vedeti. Jimmie je povedal, kako je Kumme preklinjal tovarno Empire in Ameriko ter njenega predsednika; videl je tudi, kako sta Kumme in Reilly večkrat skupaj šepetala, potem je omenil, da so bili v delavnici redni sestanki Nemcev, katerih on ni poznal. Povedal je tudi, da je večkrat videl Kummejevega nečaka Heinricha, ki je rekal železne cevi.

Izpraševalec je vprašal Jimmieja, če je dobil kaj denarja od Jerry Colemana in koliko, in če mu je znano, da li je Coleman še komu drugemu dajal denar. Higgins je priznal, da je vzel vendar, toda o drugih je molčal. Tedaj je uradnik namignil, da je Jimmie morda obdržal nekaj denarja zase. To je pogrelo strojnika in v sveti jezi je vskliknil, da ne centa nista obdržala on niti sodrug Meisner, dasiravno mu je ravno takrat šla trda za stanarino! Kdor ne verjame, naj vpraša Gerrityja in Mary Allenovo ali katerega drugega člana lokalne organizacije.

(Dalje prihodnjik.)

Novice iz Jugoslavije.

Hajduštvo v južnih krajih Srbije. Časopisje je že nešteto krat poročalo o krvavih pobojih in roparskih napadih hajduških (odmetniških) družah, ki ogrožajo v južnih krajih javno varnost. Poročilo je tudi o metodah, s kakršnimi je vlada nastopila zoper hajduštvo: razglasila je hajduk, da se do gotovega roka zglasijo pri oblastih, sicer da jih čaka smrt, podzvela nato divjo gonjo na hajduke, jih pobijala in zaigala hiše. Mnogo vojakov in žandarjev je na teh pohodih izgubilo svoje življenje, pa tudi mnogo hajdukov, žensk in otrok. — Nam vsem je znano, da so kraji v južni Srbiji na zelo nizkem kulturnem in gospodarskem razvoju, ter da v takih razmerah hajduštvo ni nič čudnega, temveč povsem nekaj naravnega. To zadnje pa vladi najbrž ni umljivo, če postopa zoper hajduštvo na tak način, kakor je to doslej prakticirala. Kajpada tak njen nastop le še bolj podpiruje tisto plemensko nasprotstvo, ki zavzema menda čedalje večje dimenzije pod imenom bugarštva. Naravnost smešno pa se čuje vest, ki je pred nedavnim časom krožila v vseh listih, da sta dva ministra odpotovala v te kraje v svrhu pomirjevala prebivalstva. — Kaj bosta, opravila človeška? Dejstvo je, da ima hajduštvo svoj vzrok v tem, da kraji, v katerih hajduštvo obstoja že dve stoletji, niso vso to dobo prav nič kulturno in gospodarsko napredovali: metode obdelovanja zemlje, sploh metode produkcije v teh krajih so tako primitivne kakor kdaj; prebivalstvu pa te produkcijske metode ne zadostajo, ker se je pomnožilo. V tem stanju se hajduštvo seveda bujno razvija. Tvorijo se skupine ljudi, ki si ob gotovih časih naropajo svoje potrebščine od tistih, ki jih imajo. Cest in železnice ni, kakor tudi ne nobenih modernih naprav kmet, ki prideluje, ne more svojih pridelkov dovažati na trg, da jih speča in si nabavi drugih njemu potrebnih produkcijskih in življenskih potrebščin; nezadovoljnost raste in s tem tudi hajduštvo. Vlada naj bi torej v teh krajih začela graditi na kulturni in gospodarski organizaciji in hajduštva, bo šele tedaj konec.

Zopet prepoved. Minister za notranje stvari je z odlokom od 25. marca prepovedal uvoz in razširjanje brošure "Nekoliko strani iz kraljevega albuma Karađorđević", ki je bila natisnjena v Rimu in ki piše sovražno in tendenciozno o državni upravi v Črni gori. — Od dobro poučene strani doznavamo, da namerava policajdemokrat Drašković prepovedati sploh vse tiskarne na svetu, vse hektografe in vse litografe in zapreti vse fabrike tinte in svinčnikov in papirja. Prepovedan bo tudi klozetni papir in ljudem bodo odsekani vsi prsti, da ne bodo v teh lokalnih pisali na stene. Prepovedano bo tudi imeti jezičke, zlasti take, ki imajo pike. Pika bo doovljena samo kuram. Oj srečni čas zdaj kranjskim Muzam pride!

Križev pot invalida. Po dolgotrajni delanezmožnosti in večletnem bolehanju, se je invalid, sedlarski pomočnik A. K. z Ježice podal v Ljubljano iskat dela. Siromak je prehodil celo Ljubljano, a dela ni našel. Podal se je tudi v Pollakovo tovarno in prošil za službo. Neki oholi delovodja tega nam dobro poznanega podjetja ga je hotel sicer sprejeti, a — reci in — beri — z dnevnico K32. — Možakar je invalida tudi vprašal, ako je sedaj, ali bi kdaj prej organiziran v soc. dem. ali komunistični stranki, kajti v tem slučaju, bi ga sploh ne vzel, češ, da on tega ne more trpeti. Kot bivši /junak in borec za očetnjo, podal se je v tuje kraje iskat dela, ker mu ga domovina ni mogla ali ni hotela nuditi. Brez komentarja.

Arrestacija nevarnega vlomilca. Zadnje dni marca je prišel na policijo mlad človek. Permanentnega uradnika je naprosil, naj mu izstavi dokumente za Trst, ker je brez denarja in da je peš prišel s Dunajskega Novega mesta. Uradniku se je predstavil: "Jaz sem ameriški državljan, John Jazon, rojen v Brooklynu, Severna Amerika. Pred dozdnevno Amerikaneem so sprva na policiji imeli velikanski 'respekt'. Dali so mu boljše celice za brezplačno prenočišče in tudi nekaj

prigrizka, kajti Amerikanec je bil silno gladen in izstradan. Poneže pa se je gospoddom na policiji posvetilo v glavi. Zdel se jim je sumljiv kot nevaren mednarodni vlomilec. Gospodu Johnu brezplačno stanovanje ni bilo povšeči in je drugi dan šilil, naj ga vendar spravijo v Trst. Po dolgi zaslišavanji in študijah se končno doglali, da Amerikanec John Jazon ni pravi Amerikanec. Slednjič je "John" očrtal dolgo in strašno sliko svoje vlomilске kariere. Mirno in hladnokrvno je začel pripovedovati: "Jaz sem v resnici Alojzij Šaver, rojen 1. 1900 in pristojen v Gorici. Napravil je konkurz in odšel v Ameriko. Zašel sem v slabe družbe in sem imel sploh veliko nagnenje do tatvine. S šestim letom sem že začel krašiti. Izvršil sem že nebroj velikih in malih tatvin in vlomov. Med vojno sem bil konfiniran kot nevaren vlomilec. V Ljubljano sem prišel, da bi izvršil kak 'posel'. Šaverja so pridržali v zaporu, ker je nujno sumljiv, da je bil ndeležen pri velikem vlovu v Trstu, kjer so avgusta lanskega leta številni vlomilci odnesli bančnemu zavodu "Banca Commerciale Triestina" iz blaginje 125.000 lir.

Sodišče izročen poslanec. Imunitetni odsek je sklenil predlagati ustavotvorni skupščini, naj se poslanec Žunk (komunist) izroči sodišču. Omenjeni poslanec je obtožen, da je žalil prosvetnega inspektorja v Skopju in da ga ni pustil vršiti njegove dolžnosti.

Boj med radikali in zemljoradniki v Srbiji. Med radikali in srbskimi zemljoradniki se po deželi v Srbiji vodi hud politični boj. Srbski zemljoradniki so razširili med vsem srbskim ljudstvom vest, da bodo seljaki morali plačati odškodnino za zemljo Turkom v obliki novih davkov. Tudi v Bosni in Hercegovini se vrši isti politični boj in radikalska kakor tudi demokratska zvezda je začela med kmečkim ljudstvom vidno toniti.

PRISILJEVANJE V AMERIKO VTEGNE BITI PREPOVEDANO

Kdor hoče dobiti svojce v Ameriko, naj si da hitro pri meni narediti potrebne listine, tako da oseba v starem kraju dobi dovoljenje od ameriškega konzulata prej kot mogoče.

Za slučaj neuspelosti ali zakasnosti prošnji povrnem denar.

MATIJA SKENDER,
Javni notar na Ameriko in stari kraj.

5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

POHUIŠANJE

Spisal

IV. CANKAR

V DOLINI ŠENTFLORJANSKI

JE NAJBOLJŠA SLOVENSKA KOMEDIJA

Ako ne verjamete, se prepričajte v nedeljo, dne 24. aprila v Č. S. P. S. dvorani na 1126 West 16th Street ob 2h popoldne!

Vabi SLOV. DRAM. DRUŠTVO.

AMERICAN LINE

Direktna črta—NEW YORK—HAMBURG

Veliki moderni parniki na dva vijaka.

Manchuria, Mongolia, Minnekahda (novi)

2. junija 28. aprila 21. maja samo tretji razred

Najkrajša in primerna pot za prvega in tretjega razreda potnike.

Tretjega razreda potnikov strežejo strešaji v veliki jedilni sobi. Posebne sobe za ženske z otroci.

Oglasite se v našem uradu:

14 No. Dearborn St., Chicago, Ill.

Ali pri vašem lokalnem zastopniku.

EUROPEAN TRADING & EXPORT CO., Inc.,

88 — 9th Ave., New York, N. Y.,

poznana pod imenom

STRUKEK & HORAK,

naznanja vsem rojakom, da gosp. Horak potuje in se nahaja v Ljubljani, Jugoslaviji sedaj, kjer bo prevzel našo podružnico tam v svoje roke.

Gospod Leo Strukel nima več absolutno nobene pravice do nobenih poslov s nami in pri naši trdki.

Naslednja bodoča pošiljatev odide dne 27. aprila t. l. s parnikom "KOSSUTH". Vsi zaboji, ki bodo desepeli v New York v naš urad dne 24. aprila bodo odposlani s tem parnikom.

Za naprej bomo redno pošiljali na vsaka dva tedna po eno pošiljatev.

Cena je, po 15c od vsakega funta teže do Ljubljane, zavarovalnina pa znaša po 5%.

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se pisмено na:

EUROPEAN TRADING & EXPORT CO., Inc.,

88 — 9th Avenue,

New York City.

Slavonic Immigrant Banki,
436 W. 23rd Street,
New York City.

Spoštovani gospodje: —
Naznanjam Vam, da sem prejel od Vas obe priznanici jedno za Din. 2.215.— drugo pa za Din. 708.— katere svote sem poslal svojem v domovino. Ker se pa na moji domači v starem kraju prejeli vos denar tako hitro in brez kakih stroškov se Vam najlepše zahvaljujem za Vašo točnost. Preje sem pošiljal svoj denar preko drugth bank, ali sedaj uvidim, da naj bolj hitro in točno pošlute le Vašo banka, ter se bodem odslej obračel v takih zadevah le na Vas.

S rojaskim pozdravom
Simon Mirjačić,
P. O. Box 181,
Mount Olive, Ill.

(Adv.)

ČENE ZA DENARNE POŠILJATVE.

V Jugoslavijo pošljemo za:
\$ 2.00K 240
5.00K 620
10.00K 1,250
25.00K 3,150
50.00K 6,400
75.00K 10,000
374.00K 50,000

Za slučaj, da hoče kdo poslati denar v dinarjih, naj računa 4 krome za en dinar.

V Italijo pošljemo za:

\$ 5.00 110 lir
10.00 210 lir
23.00 500 lir
45.00 1,000 lir
222.00 5,000 lir

Denar naj se nam pošlje po poštini money-orderih ali po bančnih draftih ali Express čekih ali v registriranih pislih na:

ZAKRAJEK & OŠBARK
Slovenska banka,
70—9th Ave. New York City

DINARJE IN DOLARJE

se pošlje in izplačuje v gotovem denarju v vsej Jugoslaviji.

PAROBRODNE LISTKE

za vse proge po vrtanovljenih cenah.

Za uročeni denar plačamo po 4% obresti.

EMIL KISS, Bankir,

133 Second Ave.,

NEW YORK, N. Y.

Ponovite naročnino na "Prosveto."